

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 49.

Lýsingaprisur fyri petitureglur: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við størri lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 7. desember 1935.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

9. árg.

Varskó - fyrstu ferð!

Vit spyrja tykkum, arbeidsgevarar og útgerðarmenn:

Er tað tykkara ætlan í framtíðini at boykotta arbeidsmenn og fiskimenn, tí teir eru socialistar?

Er tað ikki meiningin, so megu arbeidsgevara- og reidarafeløginu syrgja fyri, at tann og teir innanfyri feløginu, ið nú við miskunleysari hond seta boykottingina fyri dyrnar hjá monnum, tí teir eru socialistar, taka henda nevan til sín aftur - og tað er ongatíð ov skjótt at gera tað.

Eitt skal eingin vera í iva um, at eingi lóglig vápn vilja verða spard fyri at verja hitt felagsliga og politiska frælsi hjá Føroya arbeidara- og fiskimannafjöld og fyri at berjast móti honum, ið hættir sær at skerja hetta frælsi, eins og at berjast ímóti tí felag og flokki, ið tolir og enn og verri kanska heldur hondina yvir slíkum trælli:

Tað er ofta av monnum innanfyri hin múgvandi ella máttmikla standin sagt, at arbeidsmaðurin og fiskimaðurin má vera meðgjørligur.

Jú, gaman í. Men uppá líka fót og á fríum fót. Tað er sjálvsagt ikki talan um trælsins meðgjørligheit, ið er at tuga, tryggja og svealgja alt, ið verður boðið frá harranum yvir honum.

Hitt «ókrónkiligasta» «klenodiumið» hjá tí fátæka manninum í norðurlondunum er at kunna berjast fyri síni menning, síni hugsjón og vón, ið stendur sum grundarlagið fyri hansara egnu og ættar- og starvsfelaga framtíð.

Hann, ið skerjir og nervar her, skerjir og nervar livs- og hjartarøternar. Og hann má vita, at hann ikki kann gera tilfitt herverk uttan harðastu og beiskastu mólstøðu í sjásvørju.

Samvinna, samráðing og vælmeinandandi samarbeiði millum allar partar gevur øllum portum stuðul og livsmegi, meðan hin treiska, harðá dispothondin frá tí, sum yvir er, við sínum einvísi, einaræði og sjálvgððsku rykkir grundarlagið undan allari vinnu og øllum arbeiði, so allir partar — eisini dispoturin — verður at sviða, tapa og líða í tí langa strekkinum.

Hetta er ein livssannleiki, ið allir vinnulívsins menn eiga at undirstrika!

Men allir gera tað tessverri ikki.

Tað eru teir her á landi, sum nú seta hin harða dispot- og boykottingarnevan fyri bringuna

á arbeidaranum og fiskimonnum, tí teir hætta sær at hugsa frítt og óheftir berjast fyri teirra hugsan, teirra hugsan og klassafelaga politikki.

socialismuni.

Hetta er skaðiligt fyri teir stóru harrar sjálvar, eins og tað er ætlað at verða fyri arbeids- og fiskimannin, ið ikki vil selja sína hugsan og støðu sum fríur

og frælsur maður. Tí hetta vil elva eitt stríð, ið verður so beiskt og hart, at eingi vápn verða spard, ið lóglig eru.

Tað er eitt ræðuligt andsvar, ið tilíkir harrar taka uppá seg. Ein fávitskut gerð, ein gerð, sum óumgangiliga vil raka teir og tann flokk, ið ber hitt solidariska andsvarið saman við teim, harðast, so satt sum javnaðarflokkurin ikki vil dusa burtur og blunda, men stríðast hjá høgum og lágum, økonomiskt og andaligt fyri at verja arbeidsflokksins frælsi.

Ómegd reidaranna.

Í radio frættist mánakvöldið, at hin íslendski umboðsmaðurin Thor Thors, ið var farin til Brasilíu fyri at granska fiskamarknaðir, er heim aftur komin og sigur frá, at honum er eyðmátt at fáa selt 14000 kassar av fiski til Brasilíu og 3000 til Argentína, og hann leggur aftrat, at viðurskiptini eru góð fyri solu í framtíðini.

Tá so er státt, so kemur ein at minnst til, hvussu Útflutningsfelagið bar seg at móti Magnus Skæling, tá hann við smáum midlum fór til Brasilíu fyri at finna nýggjar marknaðir fyri føroyskum fiski. Skæling sendi telegram til Útflutningsfelagið um at senda 150 ks. sum skjótast, peningurin, ið hetta kostaði, var garanteraður.

Men ikki batti. Fiskurin varð ikki sendur, tí eingin fiskur var at fáa! Seinni frættu vit, at so mikið av fiski hevði næstan hvør reidari; men Útflutningsfelagið hevði goymt telegrammið so væl, at ikki teir fáu reidararnir í Havn høvdu fingið at vita av. Útflutningsfelagið, sum skal eittast at vera ein central hjá reidarunum, hevði ikki latið nakran reidara vitað um hetta og hevði ikki heitt á nakran at sent tann umbidna fiskin.

Frá hesum greiddi M. S. í øllum føroyskum bløðum; men reidararnir lóstu ikki um vón. Tað er ikki frælt, at reidarafelagið koyrdi hesar persónar frá, sum sita sum álitismenn; so lítið góvu teir hesari týðningarmiklu sak getur.

Um tvey ár aftaná nú kemur M. S. aftur við tí sama; men hesa ferð er tað til logtingið. Løgtingið tekur undir við hesum máli og veitir 6000 kr. til at senda eina royndarsending til Brasilíu. Men, sum hitt danskta orðtakið sigur: »Medens Gæreset gros, dør Horsemore, meðan

fiskurin verður turkaður, koma onnur boð, at ikki skulu sendast so nógvir kassar, sum umbidnir vóru, tí Thor Thors hevur verið framvið og undirbjóðað tann føroyska fiskin. »Sein kúgv fær skiltið gras,« sigur hitt forna orðtakið, og satt er tað. Hevði fiskurin verið sendur, tá ið M. S. hað um hann, so kundi tað borið á, at Føroyingar høvdu sloppið av við bæði íslendskan og føroyskan fisk, ið nú liggur óseldur Føroya fiskimanni og Føroya landi til stóran skaða.

Ikki undur í um Føroya fiskimenn nú allir sum ein reisa seg, tá ið teir, ið hava okkara einasta vinnuveg í hondum sínum, hera seg soleiðis at ímóti einum manni, sum hevði funnið okkum ein góðan marknað, av trælsklyndi vildu kova hesa týðningarmiklu sak.

Hesir nevna seg álitismenn landsins. Jú, teir kunnu saktans vera erpniir av sær sjálvum. Nú ligga teir á knýggjum sínum og bíða sum trælar um hjálp. Vit harmast ikki reidarar men fiskimenn okkara, ið noyddir eru at vera í hondunum á slíkum monnum. Reidararnir í Føroyum eru at meta við børn, ið spæla. Tá alt gongur teim eftir vild, læa tey, men so skjótt nakað gongur teim ímóti, so gráta tey. Oh! hjálparleys børn, hvussu leingi trúgva tit, at okkara fiskimenn skulu verða tykkum undirbrotligir, slíta og sleipa og knossa og av tykkara ólíkindum og trælsklyndi lítið og einki fáa fyri stítt sleip.

Hetta er aftur eitt prógv fyri ómegd reidaranna. Sýnir ikki hetta dømið, sum so mong onnur, hvussu neyðugt tað er, at landið tekur soluna í hendur sínar — setur eina sölusentral fyri alt landið, og at hon verður undir landsins kontrolli.

Nazi-hondin eyðsýnlig í fyrstu boðan vinnuflokksins frá sær sjálvum.

Hitt fyrsta eyðsýnliga teknið á dispotismuna í Hitlers ella nazirørslni var atsóknin at, hvussu langa og drúgva tíð parlamentarisman nýtir til at tala. Hetta skuldi býttast um við einmans-talu og avgerð. Og sama teknið høggið at talufrælsinum — er tað fyrstu og einasta í boðan vinnuflokksins, sum kemur til sjóndar um, hvat ið hann ætlar:

tingskipanin skal broytast.

Hvussu tá? spyrja menn.

Skal tað verða sum í Týsklandi, har ið bert ein hevur avgerðina og alla mæktina?

Tá hevði verið gaman í at vart oljuna!

Løgtingsval!

Nú er val fyri hondum — lögtingsval. Latið okkum aftur royna meg okkara og fara á val eisini hesa ferð og kempa fyri socialismuni — fyri tí einasta leið sum í øllum londum klárt hevur víst, at tað er politikkurin, sum hevur verið til gagns fyri hina stóru fjøldina — hitt arbeidandi fólk, slítmannin — fiskarin, arbeidsmannin, traðarmannin o. a.

Tann, ið fylgt hevur við gongdini á lögtingi í hesum árum, síðani socialistarnir komu inn á ting, hevur ivaleyst lagt merki til, at hvørja ferð teir hava reist eina sak, ið bött kundi um korini hjá teimum fátæku, teimum gomlu, teimum sjúku, so hava hinir flokkarnir sett seg ímóti við hond og fót; altíð hava teir haft okkurt at borið seg undan við. Men hví? Jú — tí teir frykta fyri, at tað skal nerva at teimum við »gullposanum«. Teir vita eisini væl, at jú armari og minni tann stóra fjøldin kennir meg sína, tess betri kunna teir svambla omaná. Vit minnst øll, hvussu kostskólin var móttikin av teim.

Men læt okkum vísa teimum — altso sambandsmonnum og sjálfvátismonnum — at nú skal skútan vendast, nú vilja vit halda aðra leið, hina socialistisku leiðina. . . . Tað verður tó eitt tungt lak at fáa teir frá róðrinum, men burtur mugu vit royna at fáa teir, sjálvt um teir berjast ímóti bæði við hond og fót. Og standa vit sama — vit, sum lokkaðir hava verið at trúgva